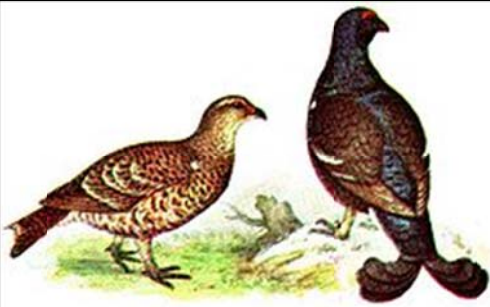

Urfugl

Urfugl

Urfugl (*Tetrao tetrix*)

Videnskabelig klassifikation

Domæne: [Eukarya](#)

Rige: Animalia ([Dyr](#))

Række: Chordata ([Chordater](#))

Klasse: Aves ([Fugle](#))

Orden: Galliformes
([Hønsfugle](#))

Familie: Tetraonidae ([Skovhøns](#))

Slægt: *Tetrao*

I det gamle kommunevåben for Brande er det Urfuglen, der vises på den mørke hede.

Urfugl (*Tetrao tetrix*) er en fugl i Skovhøne-familien

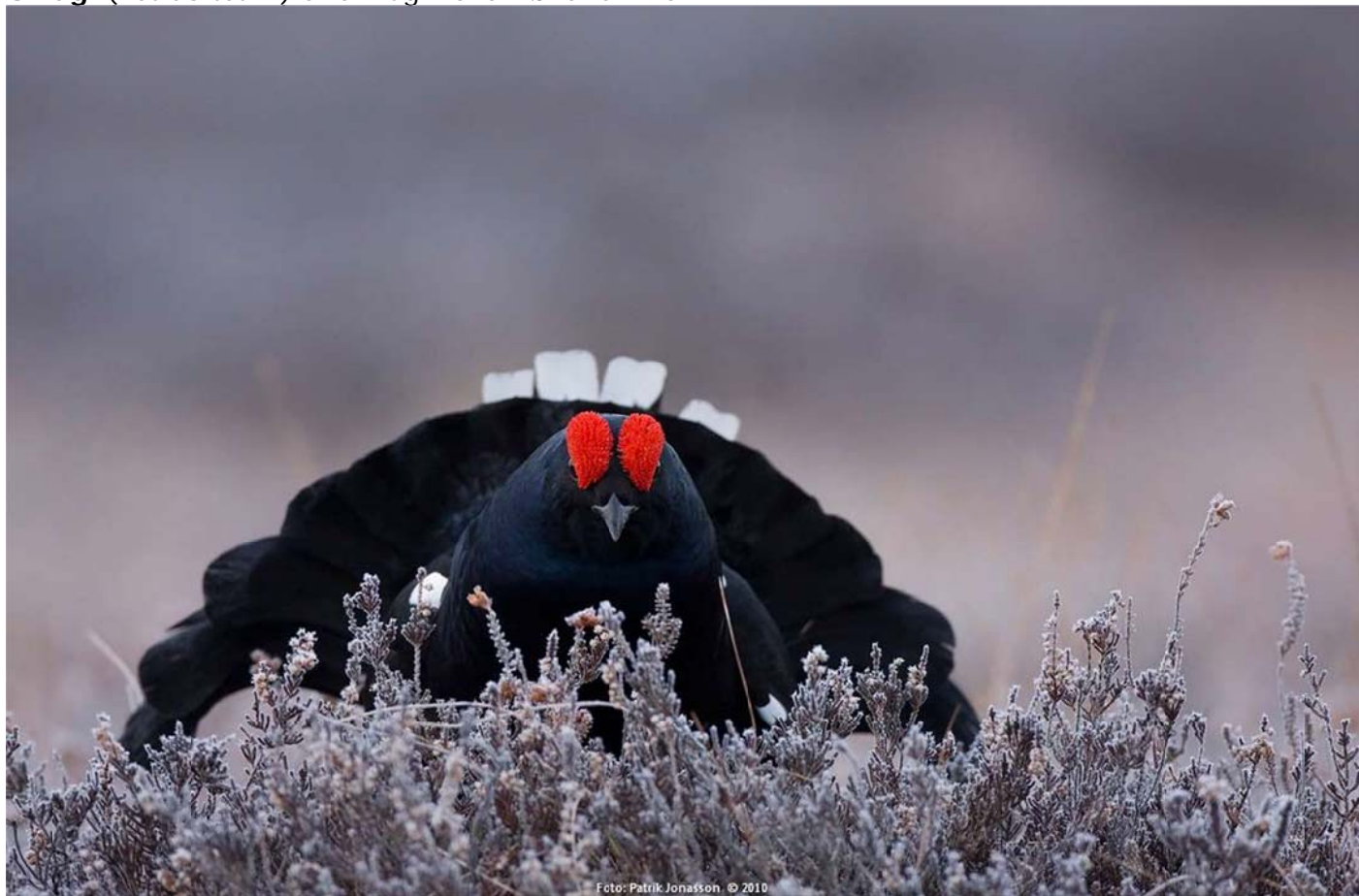

Foto: Patrik Jonasson, © 2010

Foto: Patrik Jonasson, Sverige 2010, hans galleri kan nås ved at taste på billedet.

Beskrivelse

Hannen er ca. 53 cm lang og vejer mellem 1 og 1,5 kg, mens hunnen er ca. 41 cm lang med en vægt på ca. 900 gram. De har helt forskellige fjerdragter og farver. Hønen er brunspraglet. Hanen er nærmest sort med blå-lignende fjer på brystet.

Urfuglen lever i nåleskove med moser og rydninger, lyngheder og højmoser. Den spiser knopper af løv- (især birk) og nåletræer, blade, bær og insekter.

I 1800-tallet var urfugl en almindelig ynglefugl i Jylland. Fra 1940'erne gik arten voldsomt tilbage her i landet pga. opdyrkning, tilplantning og dræning af hede arealerne, og urfuglen menes nu at være helt forsvundet fra Danmark. Urfuglen er standfugl og flyver ikke over åbent vand, og således vil den ikke kunne genindvandre fra Sverige. Da den nordtyske bestand er gået væsentligt tilbage, forventes urfugl heller ikke at genindvandre herfra.

Fuglen findes over store dele af Norge, Sverige og Finland året rundt, men den blev erklæret uddød i Danmark år 2001 efter at man i midten af 90'erne kun havde observeret 2 ynglende par, ved Karup og på Kongenshus Hede og derefter over en årrække ingen ynglende par.

Morten Winness, Norge 2009, hans bidrag til netfugl.dk nås ved at taste på billedet.

Udover hannens prægtige fjerdragt er urfuglen især kendt for hannernes "spil" i yngletiden, hvor hannerne mødes indenfor et ret lille område (spillepladsen) og gør sig til mens de slår halen ud, og synger med deres karakteristiske boblende/gurglende stammer.

Urfuglen kan forveksles med sin større slægtning, [tjuren](#). Den mest iøjnefaldende forskel er størrelsen, hvor urfuglen er betydeligt mindre og lettere. I flugt virker urfuglen mindre langhalset og storhovedet end tjuren. Urhønen har kortere hale end tjurhønen, og urhanen kan skelnes fra tjurhanen ved at den har kileformet hale.

De tre billeder herover er fra Brande Museums udstillingens montre i forhallen.

På trods af omfattende naturpleje på urfuglenes levesteder i 1980'erne lykkedes det ikke at redde den danske bestand. Efter at have været en del af den danske natur i flere tusind år gav fuglen op. Befolkningstætheden i Danmark, mangel på store fredelige områder og heder med dens yndlingsspisestoffer: bær, et landbrug med store monokulturer og måske jagt og indavl i en lille restbestand, førte til urfuglens svanesang. Fortsat pleje af hederne vil dog sikre, at der stadig vil være egnede levesteder i Danmark. Pleje af hederne kan blandt andet være rydning af nåletræsbevoksning, genopretning af tidligere vådområder på hederne og etablering af et sammenhængende netværk af heder, overdrev, enge og med indslag af naturligt forekommende løvtræskrat.

Skov- og Naturstyrelsen har genindført bæveren til Danmark, i Klosterheden Plantage. Bæveren har ellers ikke været her i 1000 år. Men genindførelsen virker.

Derimod vil Styrelsen ikke genindføre urfuglen, da man mener, det vil blive svært at skabe en ny, levedygtig bestand. Der har ellers været forslag om at udsætte skotske eller tyske Urfugle.

Vi må nok se i øjnene at Urfugle i Danmark forbliver en saga, som kun ses i våbenskjolde og går igen som begreber i litteraturen.

Kilde: Wikipedia og Skov- og Naturstyrelsen samt Den Store Danske Encyklopædi.

Billedmaterialet: Patrik Jonasson, Sverige, hans galleri kan nås ved at taste på billedet.

Morten Winness, Norge, hans bidrag til netfugl.dk nås ved at taste på billedet.

Jens-Christian Kjær, Danmark, billederne er taget 2010 i forhallen til Brande Museum.

Redaktion af artiklen: Jens-Christian Kjær 2010.